

การพัฒนาคุณภาพสีของลวดลาย
“รวงข้าวสีทอง” และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอ
ของกลุ่มสตรีผ้าทอ ตำบลบ้านทราย
อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

อ.นุชจรา บุญถนอม สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
ผศ.ดร.โสพิศ คำนวนชัย สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
อ.เกตุวดี ทิรัญพงษ์ สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

บทนำ

การทอผ้าเป็นหัตถกรรมและศิลปะอย่างหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เนื่องจากการทอผ้าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของมนุษย์ เพราะถือเป็นการผลิตเครื่องนุ่งห่มซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต ของมนุษย์ นอกจากนี้การทอผ้าถือเป็นศิลปะประเภทหนึ่ง เนื่องจากการทอผ้าในแต่ละกลุ่มชนล้วนมีรูปแบบลวดลายของผืนผ้าที่แตกต่างกัน ซึ่งรูปแบบลวดลายของผืนผ้าจะบ่งบอกเรื่องเล่าหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านระยะเวลามายาวนาน รวมทั้งยังบอกถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรม ความเชื่อ ความเป็นมาของกลุ่มชนนั้นๆ (จิวรรณ จัยพลา และคณะ, 2559 หน้า 85)

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทราย หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2527 โดยมี นางปราณี ต้นเทียน เป็นประธานกลุ่ม ได้ทำการรวบรวมสมาชิกได้ประมาณ 20 คน เพื่อทำผ้าทอไว้ใช้สวมใส่ โดยผ้าทอได้สืบสานมาจากบรรพบุรุษไทยพรวนที่อพยพมาจากประเทศลาว นานมากกว่า 200 ปี ซึ่งสมัยก่อนการทอผ้าไม่ได้เป็นอาชีพหลัก แต่จะทอผ้าในช่วงว่างเว้น จากการทำนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการทอผ้าเพื่อไว้สวมใส่ในวันประเพณีของชาวไทยพรวน อาทิเช่น ประเพณีบุญสามเดือน ประเพณี กำฟ้า ประเพณีบุญข้าวจี่ ประเพณีบุญเทศมหาชาติ เป็นต้น โดยจะมีการรวมกลุ่มเพื่อทอผ้าบริเวณใต้ถุนวัดบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ต่อมาวัดบ้านทรายได้ทำการสร้างโบสถ์ใหม่ ชาวบ้านต่างแยกย้ายออกมาทอผ้าที่บ้านตนเอง หลังจากนั้นจึงเกิดการรวมกลุ่มแม่บ้านเพื่อทอผ้า ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ โดยมีชื่อกลุ่มว่ากลุ่มสตรีผ้าทอ ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในส่วนของการผลิตนั้น จะมีการกำหนดให้สมาชิกร่วมไปผลิตเองในแต่ละบ้าน ด้านการจำหน่าย มีการจำหน่ายโดยลูกค้ามาซื้อที่บ้านของประธานกลุ่ม และมีการออกร้านที่เมืองทองธานี และงานของดีบ้านหมี่ รายได้ประมาณเดือนละ 15,000 บาท อย่างไรก็ตาม กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทราย หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ยังมีปัญหาในเรื่องของผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่มีอยู่เป็นจำนวนมากขายไม่ได้ จึงมีความต้องการในการจัดการผ้าทอที่มีอยู่ เพื่อนำไปพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์อื่นที่มีรูปแบบลวดลายที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของลูกค้า (พัชรินทร์ ภูเทียมศรี, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2565)

จากการที่คณะผู้จัดทำโครงการบริการวิชาการได้ลงพื้นที่เพื่อดำเนินการสำรวจปัญหาและความต้องการของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทราย หมู่ที่ 2 อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบปัญหาและความต้องการ จำนวน 2 เรื่อง คือ 1) ผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่มีอยู่ขายไม่ได้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีรูปแบบลวดลายผ้าทอไม่ทันสมัย สีของผ้าทอไม่เด่นชัด ทำให้ไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้าในปัจจุบัน จึงทำให้ผ้าทอที่มีอยู่คงเหลือเป็นจำนวนมาก จึงมีความต้องการในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของผ้าทอที่มีอยู่ เพื่อนำผ้าทอไปพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์อื่นที่เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ ที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของลูกค้า เช่น นำไปทำกระเป๋าถือ กระเป๋าสะพาย

ของใส่โทรศัพท์ เนคไทดัล ของสุภาพบุรุษ เป็นต้น และ 2) มีความต้องการ ในการพัฒนาคุณภาพของสี ของลวดลาย “รวงข้าวสีทอง” ให้มีความหลากหลายสีของลายผ้าคมชัดมากขึ้น เนื่องจากผู้รับผิดชอบโครงการได้เคยลงพื้นที่ไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ลวดลาย “รวงข้าวสีทอง” มาแล้ว ในปีงบประมาณ 2565 และทำให้มียอดขายเพิ่มขึ้น ซึ่งต่อยอดจากลวดลาย “รวงข้าวสีทอง” เดิมที่ได้พัฒนามาแล้วในปีงบประมาณ 2565 เนื่องจากปัจจุบันลวดลายดังกล่าวเป็นที่นิยมของลูกค้าย่างมาก แต่ลูกค้าต้องการให้คุณภาพสีของผ้าทอนั้น มีความคมชัด และมีสีของผ้าทอหลากหลายมากขึ้น จึงต้องการให้มีการพัฒนาคุณภาพสีของผ้าทอให้มีความหลากหลายของสี และคมชัด ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากขึ้น

จากปัญหาและความต้องการของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทราย หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ดังกล่าวข้างต้น คณะผู้จัดทำโครงการบริการวิชาการ จึงเห็นความจำเป็นและต้องการทำโครงการบริการวิชาการ เรื่อง การพัฒนาคุณภาพสีของลวดลาย “รวงข้าวสีทอง” และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ของกลุ่มสตรีผ้าทอ ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี อันจะช่วยให้สมาชิกของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทราย หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี การพัฒนาคุณภาพสีของลวดลาย “รวงข้าวสีทอง” และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่คงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก ให้มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และสีของผ้าทอมีความคมชัด และมีสีที่หลากหลาย ตรงกับความต้องการของลูกค้า ให้สามารถส่งเสริมการขาย มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ การจัดทำโครงการฯ ดังกล่าวจะช่วยให้นักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ ได้นำเอาประสบการณ์ที่ได้รับจากการลงพื้นที่ดังกล่าว ไปบูรณาการกับศาสตร์ของตนเอง

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพสีของลวดลาย “รวงข้าวสีทอง” ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทราย หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทราย หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินโครงการ

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทราย หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ธันวาคม 2565 - สิงหาคม 2566

วิธีดำเนินโครงการ

1. สำรวจภาคสนาม/สำรวจกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง/สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน/สังเกตการณ์/สัมภาษณ์เชิงลึก
2. ศึกษาปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาคุณภาพสีของลวดลาย “รวงข้าวสีทอง” และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มสตรีผ้าทอ
3. จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มหารูปแบบการพัฒนาคุณภาพสีของลวดลาย “รวงข้าวสีทอง” และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มสตรีผ้าทอที่เหมาะสม
4. อบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพสีของลวดลาย “รวงข้าวสีทอง” และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มสตรีผ้าทอ ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
5. รายงานผลการดำเนินโครงการและติดตามผลการดำเนินงาน

ผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการ

1. ได้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปผ้าทอ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมัดหมี่ 4 ตะกอลวดลาย รวงข้าวสีทอง มี 2 โทนสี คือ โทนเครื่องสีแดง และโทนเครื่องสีกรม ผลิตภัณฑ์กระเป๋าใส่แก้วเยติผลิตจากผ้าทอมัดหมี่ ผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือสตรีผ้าทอมัดหมี่ ที่มีรูปแบบสีและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอที่มีความทันสมัยตรงกับความต้องการของลูกค้า ซึ่งสามารถนำไปขอรับทรัพย์สินทางปัญญาได้ต่อไป
2. กลุ่มมีกำลังคนหรือหน่วยงาน ที่ได้รับการพัฒนาทักษะด้านการย้อมสี การออกแบบลายผ้า ฯลฯ
3. มีเครื่องมือ อุปกรณ์พื้นฐานสำหรับการย้อมที่สามารถช่วยทุ่นแรงและมีประสิทธิภาพในการนำไปใช้งาน

การนำไปใช้ประโยชน์ของชุมชน

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทราย หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีผลิตภัณฑ์ที่มีลวดลายสวยงามเอกลักษณ์ และมีผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบเพิ่มขึ้น สามารถนำไปจำหน่ายสร้างรายได้เพิ่มให้แก่กลุ่ม

